

Preek doopdienst 7 juli 2019, Johannes 8:1-11

Vrije Evangelische Gemeente Franeker, ds. Dorette van Houten

Er wordt een vrouw beschuldigd van overspel. Volgens de wetten van Mozes is dat fout. Zo fout dat ze daarvoor gestenigd moet worden. Een gruwelijke straf. Je kunt, je wilt je daar niets bij voorstellen. En terecht verzetten we ons ertegen dat dit vandaag de dag elders in de wereld nog gebeurt. Maar het zit dus ook in onze eigen bronnen, het staat gewoon in de bijbel.

Een verhaal van straf, angst, agressie en dood. Misschien niet de meest logische keuze voor een doopdienst. Maar jullie D. en J. hebben er zelf voor gekozen. Toen ik vroeg naar suggesties voor een Bijbelverhaal voor vandaag, omdat we de lezing die op het rooster staat moeilijk konden combineren met de doop, noemden jullie twee verhalen. Dit verhaal van een vrouw die gesténigd dreigt te worden en het verhaal van Jona die overboord in zee wordt gegooid. Opmerkelijke keuzes voor een doopdienst deze verhalen van wreedheid, angst en dood. Aan de andere kant, juist als je een kind krijgt kan de schrik je om het hart slaan: “er zal hem toch niets gebeuren!” Juist bij het grote geschenk van nieuw leven, zo’n kleine mensenkind dat helemaal van jou afhankelijk is, kan de angst voor ziekte, voor de dood, dat mensen hem iets aan zullen doen nu of later, de angst dat tegenslag en verdriet hem zal treffen, de kop opsteken. “Als hij maar gelukkig wordt” is niet alleen een diepe wens, het wordt bijna een bezwering. Je zou er misschien wel je eigen leven voor over hebben dat hem niets overkomt.

We leven niet in een ideale wereld en dat realiseer je je opnieuw als je net moeder of vader geworden bent. Er gaan dingen mis in ons leven, het is niet zonder risico’s, niet zonder angst. Maar er is méér over ons leven te zeggen dan dat. En dat meer kun je – volgens mij - vinden in de bijbel. Zeker, het zijn weerbarstige verhalen, vreemde verhalen, soms heel mooi, soms ronduit wreed. Verhalen dus zoals het mensenleven is. En tegelijkertijd zijn deze verhalen meer dan alleen het leven zoals de krant en onze nieuwsberichten het melden. Ik hoop dat we vanmorgen iets van dat meer tevoorschijn kunnen luisteren in dit verhaal.

Daar staat de vrouw, vernederd en in doodsangst. Betrapt op overspel. Waar is de man in kwestie? Die moet er toch ook bij zijn geweest? De hele mensengeschiedenis door hebben vrouwen vaak de grootste last moeten dragen van de seksuele moraal. Zij moeten een hoofddoek omdoen en soms

nog veel meer om mannen niet in verleiding te brengen, meisjes die gemakkelijk zijn in de omgang met jongens zijn zomaar de slettebakken en vrouwen kunnen worden na-gevloten, na-groepen.

Daar staat de vrouw, zwijgend, zoals het haar betaamd.

En de Schriftgeleerden spreken Jezus aan:

“Meester, wat moet er met deze vrouw gebeuren? De heilige wet van Mozes zegt dat ze gestenigd moet worden. Welnu, wat zegt u?”

De Schriftgeleerden hebben Jezus klem. Hun vraag klinkt al triomfantelijk.

En Jezus? Hij geeft geen antwoord. Hij zegt niets en zwijgt net als de vrouw. Hij buigt zich, maakt zich klein, net als de vrouw. Jezus en de vrouw lijken op elkaar. Aan het einde van dit hoofdstuk wordt dat nog duidelijker, want daar wordt verteld dat de mensen ook Jezus willen stenigen.

Jezus schrijft met zijn vinger in het zand. Hij keurt de mannen geen blik waardig. Want wat daar voor zijn neus gebeurt is niet om aan te zien. Het gaat die mannen immers helemaal niet om die vrouw, zij staat daar wel in het midden van de kring, maar ze is alleen maar een aanleiding om Jezus klem te zetten. Om zijn trouw aan de Bijbel te testen, te horen of zijn geloof wel deugd, of niet. De vrouw is gedegradeerd tot een ding. Geen menselijk wezen meer met een eigen geschiedenis, maar een voorwerp van verachting en discussie.

Wij kunnen die Schriftgeleerden natuurlijk gemakkelijk aanwijzen als de slechteriken in het verhaal. Maar misschien is het onszelf toch ook niet vreemd: het praten over de fouten van de ander en elkaar de maat nemen.

Daar kun je jezelf dan heel goed bij voelen. Naarmate de ander daalt in onze achting, stijgt onze eigenwaarde. Dan ben je happy met je eigen goede keuzes, je verantwoorde levensstijl of goede gedachten. Ben je blij dat je niet zo dom bent als de ander, of zo oppervlakkig, zo vooringenomen of racistisch of zo ongenueanceerd.

Maar Jezus buigt, als hij op de grond schrijft. Hij buigt dieper dan de vrouw, oordeelt niet vanuit een superieure positie.

Wij praten soms wel heel gemakkelijk óver de ander, veel minder mét de ander. Blijven in onze eigen bubbel, ons eigen wereld van gelijkgestemden. Op die manier creëer je afstand. Ben je niet meer geïnteresseerd in die ander zélf. Wat weten de Schriftgeleerden nu van deze vrouw? Wat waren haar motieven? Heeft ze een ongelukkig huwelijk, heeft ze slechts voorbijgaand plezier gezocht? Wij weten het niet, alleen zij weet het.

Zou het misschien zo zijn dat we liever óver de ander dan mét de ander praten, omdat we wel aanvoelen dat we anders ook zélf in het geding komen? Dat wanneer we mét die ander zouden praten die vreemd is, anders, dom, oppervlakkig, of wat dan ook, dat het dan opeens ook over ónszelf zal gaan. Dat je dan misschien je oordeel moet herzien, en.. dat jijzelf misschien zelf ook niet vrij uitgaat.

Jezus zwijgt. Soms is het goed je mond te houden, je oordeel op te schorten, stil te zijn. De stilte die Jezus laat vallen is een uitnodiging om na te nadenken, tot kijken naar jezelf en naar de ander; jij en die ander. In 'een oordeelvrije ruimte', want dat is dit zwijgen van Jezus: een oordeelvrije ruimte voor het aangezicht van God. Het is een ruimte, een stilte die je niet hoeft te vrezen, maar waarin iets nieuws kan groeien. Dat nieuwe heeft te maken met God, met de manier waarop Hij naar mensen kijkt. En hóe God naar mensen kijkt kunnen wij leren van Jezus.

Jezus buigt en schrijft en zwijgt. Heeft hij aan zijn eigen moeder Maria gedacht die zelf bespot werd vanwege haar ongehuwde moederschap? Of aan de prostituees en tollenaars, de geminachten van zijn tijd, met wie Hij niet aarzelt aan tafel te gaan?

Dan zet Hij:

“Wie zonder zonde is, laat die de eerste steen werpen”

Hebben deze mannen zelf nooit iets verkeerd gedaan in hun leven? Hebben zij de goedheid van God niet nodig?

Eén voor één laten de Schriftgeleerden de stenen op de grond vallen en gaan weg. De oudsten het eerst. Zij hebben misschien ook het meeste gezien in hun leven, weten donders goed dat het allemaal niet altijd gaat zoals je je had voorgenomen.

Na een tweede stilte zegt Jezus tegen de vrouw:

“ga en zondig niet meer”

Het zijn de slotwoorden van het verhaal. Het kan ons toch weer wat rauw op het dak vallen. Veroordeelt Jezus haar dan toch? Is dit een soort trap-na?

Ik wil daar 2 dingen over zeggen:

1.

Ik denk dat we goed moeten beseffen dat Jezus niet gekomen is de wet af te schaffen. Sterker nog in andere teksten zien we dat hij de wet radicaliseert. Het is God niet allemaal om het even wat je doet. Hoe je in je huwelijk met elkaar omgaat, hoe je kinderen opvoedt, hoe je leeft in je buurt, hoe je omgaat met het milieu, welke partij je stemt, welke producten je koopt of juist niet.

2.

En tegelijkertijd, Jezus zegt niet:

“Ga niet meer vreemd”.

Hij zegt 2 dingen

“Ga.. en zondig niet meer”

“Zondig niet meer” : Jezus daagt de vrouw uit voor het goede te kiezen. Hij gelooft dat ze daar toe in staat is. Dat elk mens daar toe in staat is. Wij allemaal zoals we hier zitten. Dat lukt zeker iet altijd. Soms wordt je er misschien moedeloos van hoe we als mensen, hoe je zelf miskleunt. Maar God zet ons in een enorme vrijheid. Je kunt steeds opnieuw beginnen. ‘Genade’, noemen we die vrijheid met een ouderwets woord.

Ik moest denken aan wat ik las in een interview met zangeres en theatervrouw Leoni Jansen. Haar vader had in de oorlog met de Duisters meegevochten. Toen hij na de oorlog voor het eerst bij zijn schoonfamilie over de vloer kwam, was dat wel spannend, want die familie was deels Joods en omgebracht in de oorlog. Maar zijn schoonmoeder zei:

“Kom er maar bij jongen, we maken allemaal fouten in ons leven”

Ze zei dus niet:

“Het was niet zo erg, je was nog maar 18, je wist niet wat je deed’.

Dat was ook wel tegen hem gezegd, maar dat joeg hem alleen maar verder in zijn schuldgevoel. Ze zei:

“Ja, je was fout, maar je bent niet de enige en nu komen andere tijden.

Kom er maar bij. Je mag een nieuwe stap maken”

Dat is pure genade. Je eigen fouten, stommiteiten, missers onder ogen durven zien. Maar ervaren dat er méér is dan dat. Dat God een deur open zet. Dat je voor elkaar deuren open kunt zetten.

En daarom zegt Jezus ook

“Ga”

‘Ga’, zoals God dat eens tegen Abraham en Sara zei. Ga in vrijheid. Maak iets goeds van je leven dat ik je gegeven heb en wees tot zegen te zijn.

‘Door jullie zullen alle volken gezegend zijn’
zegt God tegen Abraham en Sara. Dat is nogal wat.

Je bent er niet zomaar, niemand is er zomaar. God geeft je het leven om tot zegen te zijn, om voor anderen geluk, heil, het goede te zoeken, niet alleen voor jezelf, om de wereld mooier te maken.

In de doop wordt dit vandaag ook tegen de kleine R. gezegd. Het leven ligt open, ga maar en maak de wereld mooier. Zoals hij dat nu al dóet: de wereld, het leven van jullie als zijn ouders en wie jullie omringen mooier maken.

Tegen ons allemaal wordt dat telkens weer gezegd:

“Ga je leven in, vandaag, de komende week, maak de wereld mooier.
Ga en God zal met je zijn”.

Nu zou ik ‘amen’ moeten zeggen, want dit is een mooi einde.

Maar er is nog iets wat ik wil zeggen:

‘God zet een deur open’, zei ik. En toen wij samen spraken over wat de doop van R. voor jullie betekent had jij D. het ook over dat beeld van een deur, een poort. Je zei zoiets als:

“Door de doop brengen we R. door de poort naar God”

Dat is een mooi beeld. Je wilt je kind brengen waar jullie zelf ooit waren, bij God.

Voor jullie zelf is de weg ná de poort, waar jullie ouders jullie brachten, uiteindelijk een dun spoor geworden. Geloven werd iets van je ouders, van vroeger. Maar toen ... kregen jullie een kind. En ergens is er het verlangen om jullie R. een lijntje te geven, te verbinden met God. Een kind is echter niet van vroeger, maar van de toekomst.

Jullie willen R. op de weg van God zetten. Dat is geen weg naar het verleden, een goed gevoel uit je eigen jeugd. Maar een weg voor de toekomst. Het zal voor jullie niet gemakkelijk zijn hem op die weg te begeleiden. Misschien kunnen daar grootouders een rol hebben, of de kerk als je hem daar brengt, of anderen.

En, wie weet.. zal hij jullie ook wel eens de weg kunnen wijzen. Ik wil het niet mooier maken dan het is. Maar als ouders kun je ook veel van je kinderen leren. En dat gebeurt nu al. Zo’n afhankelijk mensje leert je als ouders dat jezelf

soms moet wegcijferen, je plannen moet bijstellen in het belang van de ander, maar het mooiste dat je van zo'n jong kind kunt leren is misschien wel: de liefde, liefde om niet. Want terwijl R. niets voor je kan doen is hij je grootste geluk. Terwijl hij nog niets voor jou doet geef je hem al alle liefde, zorg en aandacht.

J. en D., ik maak mij geen illusies. Ik weet best hoe de kerk er voor staat. Hoe moeilijk het is voor nieuwe generaties om iets te ervaren van en op te doen aan het geloof, aan God, aan Jezus. Maar ik gun R. en jullie het kennen van God. Die je uitnodigt om midden in het leven te staan en de goede keuzes te maken. Hij gelooft dat het kan, dat R. het kan, dat jullie het kunnen: de wereld mooier maken.

Ga met God.   Amen